Doktorat honoris causa dla profesora Huberta Orłowskiego

Każdy może być Warmiakiem

Dzisiaj każdy może być Warmiakiem. To obecnie kwestia wyboru, bo Warmia to już tylko znak towarowy – twierdzi prof. Hubert Orłowski, doktor h.c. Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego.

Prof. Hubert Orłowski

Foto: L. Kryszałowicz

Profesor Hubert Orłowski jest pierwszym Warmiakiem, który otrzymał doktorat honoris causa olsztyńskiego uniwersytetu. UWM dał mu go (30.09.09) za wybitne osiągnięcia w zakresie badań naukowych dotyczących kultury i literatury niemieckiej, szczególnie zagadnień życia literackiego w III Rzeszy, oraz nad różnorodnymi związkami polsko-niemieckimi, w tym stereotypami narodowymi; za rozwój intelektualny trzech pokoleń germanistów polskich i popularyzowanie wiedzy o rodzinnej Warmii, w Polsce i poza jej granicami.

– W naszym regionie, o powikłanej przeszłości, są to sprawy szczególnie ważne – zaznacza prof. Józef Górniewicz, rektor UWM.

– Bardzo się cieszę, że otrzymuję ten doktorat od uczelni, która leży w mojej ojczyźnie i w ojczyźnie moich przodków – dziękował prof. Orłowski.

Dzisiaj Warmia według niego to już tylko… znak towarowy. Czy z tego powodu należy płakać? – Nie. Takie są koleje losu. Nie takie imperia w historii świata upadały – rozwiewa złudzenia profesor.

Według profesora Warmia była skazana na zanik. Dlaczego? – Ludność warmińska nie wydała z siebie inteligencji. Tylko inteligencja przechowuje tożsamość. Tymczasem Warmia była wiejska, chłopska, miasta były już niemieckie – wyjaśnia prof. Orłowski. – Wraz z rozwojem cywilizacyjnym dystans między chłopską kulturą Warmii a miastami się pogłębiał. Ludziom atrakcyjniejsze wydawało się to, co nowoczesne, a że to była kultura niemiecka – to przejmowali niemiecką. To jest normalne zjawisko występujące we wszystkich społecznościach – dodaje.

To jednak nie był jedyny proces powodujący zanikanie Warmii. Następnym była służba w niemieckiej armii w czasie pierwszej i drugiej wojny światowej i niewola w Rosji. Wojenne przeżycia bardzo cementują ludzi, czują się przynależni do jednej grupy. Warmiacy po wojnie mieli inne doświadczenia niż ludność napływowa. Dlatego powojennych wyjazdów Warmiaków do Niemiec nie należy rozpatrywać tylko jako następstwa świadomości narodowej. To także skutek doświadczenia zbiorowego. Poza tym w 1945 r. Niemcy z Warmii albo uciekli, albo zostali wysiedleni. Pozostali Warmiacy polscy. W ocenie profesora to było 60 może 80 tysięcy ludzi na południu Warmii. Wielu z tych ludzi wyjechało w latach siedemdziesiątych do Niemiec i tak Warmia by zanikła.

– Ale o tym, że Warmia była, pamiętać trzeba – podkreśla jeszcze raz profesor Orłowski.

*

Jeder kann heute Ermländer sein. Jetzt ist es eine Frage der Wahl, denn das Ermland ist inzwischen nur ein Warenzeichen", behauptet Prof. Hubert Orłowski, der erste Ermländer, der mit der Ehrendoktorwürde der Universität Ermland und Masuren geehrt wurde.

Professor Hubert Orłowski ist der erste Ermländer, der mit der Ehrendoktorwürde der Universität Ermland und Masuren in Allenstein ausgezeichnet wurde. Die Universität Ermland und Masuren (UWM) verlieh den Ehrendoktortitel an den Professor am 30. September 2009 in Anerkennung seiner Leistungen auf dem Gebiet der wissenschaftlichen Untersuchungen der Kultur und der deutschen Literatur, insbesondere betreffend des literarischen Schaffens im Dritten Reich sowie der deutsch-polnischen Beziehungen, darunter der nationalen Stereotypen. Die Ehrendoktorwürde erhielt er für die intellektuelle Entwicklung von drei Generationen polnischer Germanisten sowie für die Verbreitung des Wissens über das Ermland in Polen und im Ausland.

„In unserer Region, mit ihrer verwickelten Geschichte, sind diese Angelegenheiten besonders wichtig", bemerkt Prof. Józef Górniewicz, Rektor der Universität Ermland und Masuren.

„Ich bin sehr erfreut, dass ich den Ehrendoktortitel von der Lehranstalt bekomme, die sich in meiner Heimat und der Heimat meiner Vorfahren befindet", bedankte sich Prof. Orłowski.

Heutzutage sei das Ermland nur noch ein „Warenzeichen". Muss man aber aus diesem Grund weinen? „Nein. Denn so sind die Schicksale. Nicht nur Imperien sind in der Weltgeschichte untergegangen oder auseinandergefallen", sagt der Professor.

Laut ihm sei das Ermland zum Verschwinden verurteilt. Warum?

„Unter der ermländischen Bevölkerung gab es keine Intelligenz. Und nur die Intelligenz bewahrt die Identität. Das Ermland war dörflich, bäuerlich. Die Städte waren schon deutsch", erklärt Prof. Orłowski. „Mit der Zivilisationsentwicklung hat sich die Distanz zwischen der bäuerlichen Kultur Ermlands und den Städten immer weiter vergrößert. Am attraktivsten schien den Menschen das zu sein, was neu war. Und da es gerade die deutsche Kultur war, haben sie diese übernommen. Es ist ein normales Phänomen, welches in allen Gesellschaften auftritt.", fügt er hinzu.

Doch das war nicht der einzige Prozess, der zum Verschwinden des Ermlandes beigetragen hat. Ein weiterer war der Dienst in der deutschen Armee während des Ersten und Zweiten Weltkriegs und die Gefangenschaft in Russland. Die Erlebnisse der Kriegszeit festigen die Menschen, sie fühlen sich einer Gruppe angehörig. Die Ermländer hatten nach dem Krieg andere Erfahrungen, als die eingewanderte Bevölkerung. Aus diesem Grund kann man die Ausreisen der Ermländer nach Deutschland nach dem Krieg nicht nur als eine Folge des nationalen Bewusstseins betrachten. Denn es war auch eine Folge der kollektiven Erfahrung. Außerdem sind die Deutschen aus dem Ermland im Jahre 1945 entweder geflohen, oder wurden zwangsweise ausgesiedelt. Geblieben sind die polnischen Ermländer. Nach Einschätzung von Prof. Orłowski waren das 60 oder 80-tausend Menschen im Süden Ermlands. Viele von ihnen reisten in den 70er Jahren nach Deutschland aus. So wäre es zum Verschwinden des Ermlands gekommen.

„Doch, dass das einst Ermland war, darf man nicht vergessen.", betont noch mal Professor Orłowski..

Lech Kryszałowicz

Hubert Orłowski urodził się w 1937 w Podlejkach, gm. Gietrzwałd. To germanista, profesor zwyczajny UAM, profesor w Instytucie Zachodnim w Poznaniu. Związany jest ze Wspólnotą Kulturową „Borussia" w Olsztynie.

*

Hubert Orłowski wurde 1937 in Podleiken in der Gemeinde Dietrichswalde geboren. Er ist Germanist, Professor an der Universität Ermland und Masuren, Professor im West-Institut in Posen. Er ist mit der Kulturgemeinschaft „Borussia" in Allenstein verbunden.